

Gerold László

KEZEK

Baráth Ferenc színházi plakátjainak emblémája a kéz.

Mire képes, mit tud az emberi kéz?

Valamit-valakit fogni. Megfogni. Körülzárni — markolni, fogva tartani. Erősen, keményen, férfiasan fogni — szorítani. Kézbe venni — ki tudja, mi lesz a sorsa, mit tesz vele: összeroppant, simogat, melenget . . . Tud kézberagadni — hatalmat, fegyvert, kezdeményezést, megragadni gallért, alkalmat. Megcsípni bosszúból fájdalmasan (fájjon neki), szeretetből játékosan (érezze), szerelemből biztatva (tudja, vegye észre). Tud felcsípni. Tájékozódva körültapogatni. Félve, reménykedve meg-megérinteni. Kíváncsian megtapintani. Bizalmaskodva fogdosni. Segítve, kedveskedve legyezgetni. Érzéssel érinteni — cirógatni. Tud birtokba venni, elemelni, grejfolni. Tud kezelni. Olykor lekezelni. Pacsit adni. Kézrekeríteni. De lehet valamit „félkézzel” elintézni . . .

A kéz lehet: erős, puha, meleg, kérges, izzadt, hideg, formás, keskeny, ügyetlen, „lyukas” . . .

Mert van: kacsó (a gyereké), pracli (nagy és esetlen), mancs (súlyos, hatalmas — a hatalom jelképe!), marok (határozott, erős szorítású).

A kéz — ismertetőjel. Egyéniségünk tükre, szándékunk kifejezője, elárulója.

A kéz — az ember.

A színész számára a kéz — eszköz, akárcsak a beszéd, a tekintet.

A Jób szerepét megformáló Pataki László kézbeszédét látva, mondta Georgij Paro, a neves zágrábi rendező: a szöveget nem értettem, de a színész kezének, hatalmas tenyereinek játékból mindig, minden pillanatban pontosan tudtam, mi történik *Jóbban* és *Jóbbal*.

A kéz beszélni is, nézni is tud.

A pantomimban leír, behatárol, megmutat, szírommá formálódik . . .

Az árnyjátékban átalakul: nyúllá, kutyává, vadásszá . . .

A nőkedvelők számára a kéz vagy a mindent helyettesítő, hívatlan főszereplő, vagy a legnagyobb átok, mert nem lehet elrejtteni; nem tudott mit kezdeni a kezével.

A gyertyával, méccessel világított romantikus színpadon a kéz volt a széles gesztusú színészi játék legkifejezőbb, legfontosabb eszköze.

S mit tud a plakáton levő kéz?

Minden, amit a színész (az ember) keze is.

Kifejez, elmond, közöl . . .

Beszél.

A gyilkolni készülő cselédlány kezében megragadva, erősen markolva magasba emeli a kést.

Az ámokfutó Don Quijote dárdájaként, kihegyezett ujjal — előre mutat, miközben a lovag mellé simuló nő (Sancho Panza?) tekintete követi a mozdulatot.

A nőfaló király, VIII. Henrik portréján miközben a pecsétgyűrűs széles férfikéz határozottan markolja az övet, finom női kezek befogják a férfi szemét és szinte észrevétlenül nyúlnak, simulnak be a hóna alá.

Két kéz furulyán játszik önfeledt ujjakkal, egy férfikéz a nő mellén nyugszik, egy női kéz a férfi fejét simogatja a reneszánsz életöröm, a különféle szerelmek Shakespeare-vígjátéka, a Vízkereszt vagy amit akartok plakátján.

Két festett körmű női kéz, egy sötét — egy világos tapad egymás mellé szorosán. A világos kéz két ujja, a gyűrűs — házasság — és a kisujj — a gyerek — sötétre festett: a tiszta, fehér lelkű Anna tragédiája egy embertelen, ordas világban.

Két kéz játszik önfeledten — a plakát a műkedvelők fesztiválját hirdeti.

A kezek Baráth Ferenc plakátjain: színházat jelentenek.

Játszó vezérmotívumok.

